

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ - ਸਬਦ ੪੭

ਜਾਲਿ ਮੇਹੁ ਘਸਿ ਮਸੁ ਕਰਿ ਮਤਿ ਕਾਗਦੁ ਕਰਿ ਸਾਰੁ ॥

ਰਾਗੁ ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੬

ਜਾਲਿ ਮੇਹੁ ਘਸਿ ਮਸੁ ਕਰਿ ਮਤਿ ਕਾਗਦੁ ਕਰਿ ਸਾਰੁ ॥

ਭਾਉ ਕਲਮ ਕਰਿ ਚਿਤੁ ਲੇਖਾਰੀ ਗੁਰ ਪੁਛਿ ਲਿਖੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਲਿਖੁ ਨਾਮੁ ਸਾਲਾਹ ਲਿਖੁ ਲਿਖੁ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥੧॥

ਬਾਬਾ ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੁ ॥

ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਹੋਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਿਥੈ ਮਿਲਹਿ ਵਡਿਆਈਆ ਸਦ ਖੁਸੀਆ ਸਦ ਚਾਉ ॥

ਤਿਨ ਮੁਖਿ ਟਿਕੇ ਨਿਕਲਹਿ ਜਿਨ ਮਨਿ ਸਚਾ ਨਾਉ ॥

ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ ਨਾਹੀ ਗਲੀ ਵਾਉ ਦੁਆਉ ॥੨॥

ਇਕਿ ਆਵਹਿ ਇਕਿ ਜਾਹਿ ਉਠਿ ਰਖੀਅਹਿ ਨਾਵ ਸਲਾਰ ॥

ਇਕਿ ਉਪਾਏ ਮੰਗਤੇ ਇਕਨਾ ਵਡੇ ਦਰਵਾਰ ॥

ਅਗੈ ਗਇਆ ਜਾਣੀਐ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਵੇਕਾਰ ॥੩॥

ਭੈ ਤੇਰੈ ਡਰੁ ਅਗਲਾ ਖਪਿ ਖਪਿ ਛਿਜੈ ਦੇਹ ॥

ਨਾਵ ਜਿਨਾ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਹੋਦੇ ਡਿਠੇ ਖੇਹ ॥

ਨਾਨਕ ਉਠੀ ਚਲਿਆ ਸਭਿ ਕੂੜੇ ਤੁਟੇ ਨੇਹ ॥੪॥੬॥

ਸਾਰ: ਨਾਜ਼ੁਕ ਪਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪਲ ਸ਼ਾਂਤ ਮਨ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਰਾਹੀਂ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਸੂਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਨ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਦਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੀਮਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ ਸੇਧਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੱਲ ਅਕਸਰ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਾਲਿ ਮੇਹੁ ਘਸਿ ਮਸੁ ਕਰਿ ਮਤਿ ਕਾਗਦੁ ਕਰਿ ਸਾਰੁ ॥

ਸੰਸਾਰਿਕ ਮੇਹ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੁਆਹ ਨੂੰ ਸਿਆਹੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿਓ। ਮਨ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਵਾਂਗ ਵਰਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖੋ। ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਿੱਜੀ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜੋ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰੀ ਖੋਖਲੇਪਨ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਸਤਿ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਉ ਕਲਮ ਕਰਿ ਚਿਤੁ ਲੇਖਾਰੀ ਗੁਰ ਪੁਛਿ ਲਿਖੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਲਮ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਿਬੇਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰੋ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਿੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਰਹੋ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਵਉੱਚ ਨੇਕਨੀਅਤ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਲਿਖੁ ਨਾਮੁ ਸਾਲਾਹ ਲਿਖੁ ਲਿਖੁ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥੧॥

ਆਪਣੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਲਿਖਦੇ ਰਹੋ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਇਜ਼ਹਾਰ ਜ਼ਾਰੀ ਰੱਖੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਤਾ ਦੀ ਖੋਜ ਅਸੀਮ ਹੈ। (੧)

ਬਾਬਾ ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੁ ॥

ਹੇ ਨੇਕ ਜਨ, ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੂਝ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਅਤੇ ਵਧਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੇ।

ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਹੋਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੋਂ ਸੇਧਿਤ ਵਿਕਲਪ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਰਾਹੀਂ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਜਿਥੈ ਮਿਲਹਿ ਵਡਿਆਈਆ ਸਦ ਖੁਸੀਆ ਸਦ ਚਾਉ ॥

ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖੰਡ ਜਿੱਥੇ ਮਹਾਨਤਾ ਵਧਦੀ-ਫੁੱਲਦੀ ਹੈ, ਸਦੀਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਨੰਤ ਖੇੜਾ ਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਿਨ ਮੁਖਿ ਟਿਕੇ ਨਿਕਲਹਿ ਜਿਨ ਮਨਿ ਸਚਾ ਨਾਉ ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰਤਾ ਅਟੁੱਟ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਤਿ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ ਨਾਹੀ ਗਲੀ ਵਾਉ ਦੁਆਉ ॥੨॥

ਸਦਗੁਣ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਵਿਅਰਥ ਗੱਲਾਂ ਜਾਂ ਬੇਥਲੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਾਹੀਂ। (੨)

ਇਕਿ ਆਵਹਿ ਇਕਿ ਜਾਹਿ ਉਠਿ ਰਖੀਅਹਿ ਨਾਵ ਸਲਾਰ ॥

ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਉੱਠਦਿਆਂ ਦੂਸਰਾ ਵਿਚਾਰ ਛਿੱਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਜੋ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਇਕਿ ਉਪਾਏ ਮੰਗਤੇ ਇਕਨਾ ਵਡੇ ਦਰਵਾਰ ॥

ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਭਿਖਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਗੈ ਗਇਆ ਜਾਈਐ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਵੇਕਾਰ ॥੩॥

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ, ਇਹ ਸਮਝੋ ਕਿ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਸਭ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। (੩)

ਭੈ ਤੇਰੈ ਡਰੁ ਅਗਲਾ ਖਪਿ ਖਪਿ ਛਿਜੈ ਦੇਹ ॥

ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਰ ਨੇ ਇੰਨਾ ਦੁਖੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਾਵ ਜਿਨਾ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ ਹੋਏ ਡਿਠੇ ਖੇਹ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਉਹ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਉਠੀ ਚਲਿਆ ਸਭਿ ਕੂੜੇ ਤੁਟੇ ਨੇਹ ॥੪॥੬॥

ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਤਮ-ਬੋਧ ਦੀ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰੇ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਝੂਠੇ ਮੋਹ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (੪)(੬)

ਤੱਤ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਦਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਫੈਕੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ। ਸੱਚਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਵੈ-ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਮੋਹ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਾ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਜੀਵਨ ਵੱਲ ਸੇਧਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਘੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: OnenessInDiversity.com

ਈਮੇਲ: onenessindiversityfoundation@gmail.com